Vážení poskytovatelia sociálnych služieb,

v záujme zvýšenia Vašej istoty pri rozhodovaní a poskytovaní sociálnych služieb v súvislosti s aktuálnou situáciou ohľadom šírenia nákazy COVID – 19 si Vám dovoľujeme zaslať odporúčanie týkajúce sa dodržiavania niektorých základných ľudských práv a slobôd v zariadeniach sociálnych služieb.

Aj v tejto náročnej situácii by sme chceli zdôrazniť význam základných práv a slobôd prijímateľov sociálnych služieb v zmysle Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a iných záväzných právnych predpisov. Zároveň, ale rovnako chceme upozorniť na to, že prístup k poskytovaniu sociálnych služieb založený na ľudských právach znamená aj možnosť niektoré základné práva a slobody prijímateľov sociálnych služieb obmedziť, a to v prípade kolízie rôznych hodnôt: vrátane hodnoty osobnej slobody a života či zdravia. V prípade, kedy zásah do osobnej slobody sleduje legitímny cieľ, napr. ochranu života, či zdravia prijímateľa, alebo iných prijímateľov, či iných osôb, a zároveň nie je možné tento cieľ dosiahnuť inými prostriedkami, je možné, aby osobná sloboda bola obmedzená.

V tejto súvislosti berúc do úvahy význam ochrany života a zdravia prijímateľov sociálnych služieb a ich rodín, zamestnancov poskytovateľov sociálnych služieb a ich rodín, ako aj skutočnosť, že v súčasnosti nie je možné primeranú ochranu zabezpečiť inými, menej obmedzujúcimi prostriedkami, je vhodné pristúpiť k extrémnemu a dočasnému riešeniu, a to **obmedziť slobodný pohyb prijímateľov sociálnych služieb mimo zariadenia sociálnych služieb, a to bez ohľadu na to, či zariadenie zároveň poskytuje aj zdravotnú starostlivosť.** Takéto obmedzenie by v súčasnej situácii zodpovedalo aj splneniu povinnosti poskytovateľov sociálnych služieb vykonávať náležitý dohľad, ktorá im vyplýva z ustanovenia § 415 a § 422 Občianskeho zákonníka.

Chceme Vás upozorniť, že usmernenie týkajúce sa dodržiavania niektorých základných ľudských práv a slobôd v zariadeniach sociálnych služieb nie je usmernením súvisiacim s karanténou.

K vyššie uvedeným obmedzeniam je nutné pristupovať s ohľadom na konkrétnu situáciu v zariadení. Je vhodné uvažovať aj nad stupňovaním obmedzenia po vyhodnotení konkrétnej situácie a aj individuálne vo vzťahu ku konkrétnym prijímateľom a to nasledovne:

1) obmedzenie pohybu mimo areál, ak takéto obmedzenie nepostačuje, alebo zariadenie nemá areál,
2) obmedzenie pohybu na budovu/budovy zariadenia, ak takéto obmedzenie nepostačuje,
3) obmedzenie pohybu na oddelení/domácnosť/ časti oddelenia/domácnosti (napr. poschodie) – ide o výrazný zásah do osobnej slobody prijímateľa (je potrebné to zapracovať do individuálneho/rizikového plánu), ak takéto obmedzenie nepostačuje,
4) obmedzenie pohybu na súbor izieb, či izbu – ide veľmi výrazný zásah do osobnej slobody prijímateľa, ktorý predpokladá vážne dodatočné dôvody a musí byť realizovaný v súlade s § 10 zákona o sociálnych službách, vrátane zapracovania do individuálneho/rizikového plánu).

Nakoľko vyššie uvedené obmedzenia predstavujú výrazný zásah do základných práv a slobôd prijímateľov sociálnych služieb, **odporúčame, aby poskytovatelia súčasne zvážili nasledovné skutočnosti:**

- Prijatie tohoto opatrenia ako dočasného opatrenia zo strany vedenia zariadenia **by sa malo premietnuť do interných predpisov poskytovateľa**.
- Súčasne je potrebné **túto skutočnosť zaznamenať v individuálnom pláne/rizikovom pláne tých prijímateľov**, ktorí budú týmto opatrením dotknutí.
- Bolo by vhodné, aby ste vyššie uvedené opatrenia zapracovali/doplnili do **domáceho poriadku,** napr. s nasledovným textom: „*V prípade vyhlásenia mimoriadnej situácie, výnimočného stavu, alebo núdzového stavu, je prijímateľ povinný dodržiavať osobitné nariadenia/usmernenia vydané poskytovateľom sociálnych služieb a jeho zriaďovateľom, prípadne inými orgánmi verejnej správy. Ak je súčasťou takého nariadenia/usmernenia obmedzenie slobody pohybu, prijímateľ je povinný zdržiavať sa v tých priestoroch, ktoré boli poskytovateľom sociálnej služby určené, napríklad areál poskytovateľa sociálnej služby, konkrétna časť areálu, či budovy, apod. Táto povinnosť sa netýka situácie, kedy je nevyhnutné, aby prijímateľ zariadenie opustil(napr. pobyt v ústavnom zdravotníckom zariadení, alebo ak ide o vzájomnú dohodu s poskytovateľom sociálnej služby(napr. návrat prijímateľa do domáceho prostredia)*“.
- Vzhľadom na to, že ide o závažné skutočnosti dotýkajúce sa práv prijímateľov, je potrebné, aby ste o tejto skutočnosti flexibilne a transparentne **informovali všetkých prijímateľov** sociálnych služieb, **vrátane ich blízkych alebo súdom ustanovených opatrovníkov**, a to napr. emailom, či listom.

Veríme, že poskytnuté informácie Vám budú nápomocné pri riešení a uspokojovaní individuálnych potrieb a požiadaviek Vašich prijímateľov v tomto náročnom období.

Želáme veľa zdravia, síl a hlavne nádeje.